

Misstänkt konkurrensbegränsande samarbete – skärande verktyg

Konkurrensverkets beslut

Konkurrensverket kommer inte att utreda saken ytterligare.

Ärendet

Konkurrensverket har utrett om Kanefusa Europe B.V. (Kanefusa), som är en tillverkare av skärande verktyg, och Kvarnstrands Industri AB (Kvarnstrands), LSAB Sverige Produktion AB (LSAB) och Sollefteå Slipservice AB (Sollefteå Slipservice), som är tre återförsäljare av skärande verktyg, har överträtt förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579), KL, och artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Misstanken bestod framför allt i att tillverkaren och återförsäljarna hade kommit överens om en konkurrensbegränsande tilldelning av ensamrätt avseende försäljning av tillverkarens verktyg inom vissa geografiska områden och till vissa kundgrupper.

Företagen

Kanefusa Corporation är ett japanskt företag som tillverkar skärande verktyg, såsom sågklingor, knivar, huggstål och hyvelstål, som i Sverige används inom trä- och metallbearbetningsindustrierna. Kanefusa Corporation bedriver verksamhet genom ett antal dotterbolag belägna i andra länder. Kanefusa Corporation har inte något etablerat dotterbolag i Sverige, utan bedriver verksamhet i Sverige genom det helägda dotterbolaget Kanefusa som har sitt säte i Eindhoven i Nederländerna.

Kvarnstrands, LSAB och Sollefteå Slipservice är företag som bland annat säljer skärande verktyg till träbearbetande industri och utför slipservice för dessa verktyg. Samtliga tre företag är återförsäljare av Kanefusas produkter, såsom sågklingor och huggstål, på den svenska marknaden och även av konkurrerande produkter från andra leverantörer. LSAB och Kvarnstrands säljer även produkter under egna varumärken.

Utredningen

Utredningen inleddes efter att Konkurrensverket mottagit en ansökan om eftergift i enlighet med 3 kap. 12 § KL. Om ett företag är först med att anmäla en överträdelse av förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § KL eller artikel 101 FEUF, och om företagets anmälan innehåller tillräckligt underlag för att ingripa mot överträdelserna, kan företaget undgå en eventuell konkurrens-skadeavgift.

Ett annat företag har under utredningen inkommit med uppgifter i syfte att underlätta Konkurrensverkets utredning, vilket enligt 3 kap. 13 § KL kan leda till en nedsättning av en eventuell konkurrensskadeavgift.

Konkurrensverket har under utredningen begärt in uppgifter från och haft möten med Kanefusa, Kvarnstrands, LSAB och Sollefteå Slipservice. Under utredningen har Konkurrensverket bland annat tagit del av skriftliga överenskommelser mellan parterna, e-postkorrespondens och interna rapporter.

Förfarandet

Under Konkurrensverkets utredning har det framkommit att Kanefusa, Kvarnstrands, LSAB och Sollefteå Slipservice 2012 undertecknade en skriftlig överenskommelse om tilldelning av ensamrätter för försäljning av Kanefusas produkter till sågverks-, snickeri- och aluminiumindustrin på den svenska, och i viss mån den norska, marknaden. Enligt överenskommelsen fick återförsäljarna ensamrätt till ett visst geografiskt område eller en viss kundgrupp inom de olika produktkategorierna. Överenskommelsen tillkom i samband med att Kanefusas tidigare återförsäljare i Sverige skulle avsluta sin verksamhet och de tre återförsäljarna, som hade varit underdistributörer till den tidigare återförsäljaren, skulle överta distributionen av Kanefusas produkter. Initiativet till överenskommelsen förefaller ha tagits av den tidigare återförsäljaren och Kanefusa. Det har inte framkommit några uppgifter som visar att de tre återförsäljarna har haft direkt kontakt sinsemellan i samband med att överenskommelsen ingicks. Denna överenskommelse tillämpades, i vart fall formellt, fram till och med 2017.

Under den tid överenskommelsen från 2012 tillämpades har det ibland uppkommit konflikter mellan återförsäljarna beträffande de geografiska gränserna för respektive parts ensamrätt. Två återförsäljare har även uppgett att företagen under denna tid sålt Kanefusas produkter utanför sina respektive tilldelade områden och kundgrupper.

Kanefusa kände till konflikterna kring gränsdragningen och försök att lösa dessa hade inletts med Kanefusas medverkan. Kvarnstrands och LSAB träffade i januari 2017 en överenskommelse för att lösa uppkomna konflikter dem emellan kring gränsuppdelningen enligt överenskommelsen från 2012. Överenskommelsen innefattade huvudsakligen ett tydliggörande av gränsdragningen genom att gränsen ritades in på en karta, en bestämmelse om hantering av kunder som

befann sig på båda sidor om gränsen och en bestämmelse om att inte sälja till andra återförsäljare. Kvarnstrands och LSAB har uppgett att överenskommelsen mellan företagen från 2017 upphörde att gälla senast i samband med att överenskommelsen från 2012 upphörde.

Kanefusa meddelade under hösten 2017 samtliga tre återförsäljare att överenskommelsen från 2012 skulle upphöra. Kanefusa och återförsäljarna har uppgett att det därefter var öppet för konkurrens om alla kunder. I samband med att överenskommelsen från 2012 upphörde införde Kanefusa dock en mekanism för att undvika konkurrens mellan återförsäljarna om kunder som sedan tidigare köpte Kanefusas produkter. Mekanismen innebar att Kanefusa kunde tillämpa högre inköpspriser i förhållande till en återförsäljare som ville sälja Kanefusas produkter till en kund som tidigare köpt produkterna av en annan återförsäljare. Syftet med mekanismen var enligt Kanefusa att skydda de omfattande investeringar som återförsäljarna gör vid anpassning av Kanefusas produkter till slutkundens unika förhållanden. Kanefusa har uppgett att prispåslag i enlighet med mekanismen endast tillämpats vid ett tillfälle, och att Kanefusa i samband med Konkurrensverkets utredning har upphört med att tillämpa dessa prispåslag.

Marknadsförhållanden

Av de produkter som omfattades av överenskommelsen från 2012 står sågklingor för den största delen av Kanefusas omsättning i Sverige.

I Sverige saluförs sågklingor från ett flertal olika tillverkare och varumärken, och Kvarnstrands, LSAB och Sollefteå Slipservice är alla återförsäljare av produkter även från andra tillverkare än Kanefusa. Tillverkarna är både nationella och internationella företag. Sågklingor från Kanefusa står för en mindre del av försäljningen i Sverige. Valet av tillverkare avgörs främst utifrån vilken tillverkares produkt som fungerar bäst för slutkunden. Sågklingorna anpassas i stor utsträckning till slutkundens specifika förhållanden, vilket sker i nära samarbete mellan tillverkaren, återförsäljaren och slutkunden. Produkterna testas i slutkundens produktion innan en färdig produkt kan tas fram, vilket kan ta upp emot ett år. Slutkunderna för sågklingor är framför allt sågverk, bland annat stora svenska sågverkskoncerner, men även mindre aktörer. Försäljningen sker genom återförsäljarnas uppsökande säljverksamhet eller genom att kunderna kontaktar återförsäljarna och till exempel begär en offert.

Skäl för beslutet

Förbud mot konkurrensbegränsande samarbeten

Företag ska som utgångspunkt agera självständigt på marknaden, och enligt 2 kap. 1 § KL och artikel 101 i FEUF är avtal mellan företag som har till syfte eller resultat att på ett märkbart sätt hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen på marknaden förbjudna.

Enligt 2 kap. 2 § KL och artikel 101.3 FEUF kan vissa avtal undantas från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbeten om de leder till effektivitetsvinster.

Enligt den vertikala gruppundantagsförordningen¹ och Europeiska kommissionens riktlinjer om vertikala begränsningar² anses avtal och samarbeten om inköp och försäljning av varor och tjänster mellan företag som är verksamma i olika led i produktions- eller distributionskedjan (vertikala avtal) ofta leda till sådana effektivitetsvinster. Avtal som innehåller vertikala begränsningar anses leda till konkurrensproblem främst i de fall då konkurrensen i ett eller flera handelsled är otillräcklig. Den vertikala gruppundantagsförordningen skapar därför en presumtion för att vertikala avtal om inköp och försäljning av varor och tjänster är lagliga om företagens marknadsandelar understiger 30 procent i alla marknadsled, så länge avtalet inte innehåller särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar. En sådan allvarlig konkurrensbegränsning som kan leda till att hela avtalet faller utanför gruppundantaget är tillförsäkrande av ett absolut områdesskydd. Ett absolut områdesskydd innebär att en återförsäljare förbjuds att sälja till en kund belägen utanför återförsäljarens tilldelade område i det fall kunden har tagit initiativ till köpet.

Konkurrensverkets bedömning av förfarandet

Överenskommelsen från 2012 har träffats mellan Kanefusa i egenskap av tillverkare och Kvarnstrands, LSAB och Sollefteå Slipservice i egenskap av återförsäljare av Kanefusas produkter. Överenskommelsen från 2012 kan därför ses främst som ett vertikalt avtal. Vid denna bedömning har Konkurrensverket framför allt beaktat att överenskommelsens syfte var att de tre återförsäljarna skulle överta distributionen av Kanefusas produkter i Sverige och i Norge, att den inte rörde återförsäljarnas distribution av andra tillverkares produkter, att Kanefusa har haft en ledande roll vid överenskommelsens tillkomst och upprätthållandet, samt att de tre återförsäljarna inte förefaller ha haft någon direkt kontakt i samband med att överenskommelsen ingicks.

Överenskommelsen mellan Kvarnstrands och LSAB från januari 2017 rörde framför allt gränsdragningen mellan respektive återförsäljares tilldelade område enligt överenskommelsen från 2012. Överenskommelsen bedöms främst ha ingåtts för att reda ut konflikter som uppkommit till följd av överenskommelsen från 2012. Överenskommelsen mellan Kvarnstrands och LSAB 2017 har därför ett starkt samband med överenskommelsen från 2012, och innehåller inte några begränsningar som går långt utöver de begränsningar som redan fanns enligt den tidigare överenskommelsen med Kanefusa.

Konkurrensverket har, med beaktande av dessa omständigheter, bedömt att de vertikala aspekterna i de båda överenskommelserna är framträdande. Vid en

¹ Kommissionens förordning (EU) nr. 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden och 3 § lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.

² Europeiska kommissionens riktlinjer om vertikala begränsningar (2010/C 130/01).

konkurrensrättslig bedömning kan vägledning därför hämtas i riktlinjerna om vertikala begränsningar.

Tilldelning av ensamrätt för försäljning av produkter till ett visst geografiskt område eller en viss kundgrupp kan som nämnts tidigare vara tillåten, så länge avtalet inte innehåller allvarliga konkurrensbegränsningar såsom förbud mot passiv försäljning.

Det har under utredningen framkommit vissa uppgifter som tyder på att återförsäljarna har varit förhindrade att sälja till kunder utanför deras tilldelade områden som har tagit initiativ till försäljning, det vill säga att det föreligger ett förbud mot passiv försäljning. Det finns dock även uppgifter som motsäger detta och som kan tyda på att vissa av återförsäljarna har uppfattat att det endast fanns ett förbud mot aktiv försäljning. Det är till exempel svårt att visa om en order som avbeställts med hänvisning till att kunden inte tillhör återförsäljarens tilldelade område har uppkommit till följd av aktiv eller passiv försäljning. Det är därför oklart om överenskommelserna har inneburit ett förbud mot passiv försäljning eller inte.

Vid bedömningen om ärendet ska prioriteras för vidare utredning har Konkurrensverket beaktat att de utredda överenskommelserna endast har berört Kanefusas produkter, vilka utgör en begränsad del av marknaden. Som nämnts ovan finns det ett flertal tillverkare av exempelvis sågklingor på marknaden, och utredningen har visat att det föreligger god konkurrens mellan olika tillverkares produkter (så kallad mellanmärkeskonkurrens), även mellan de i ärendet berörda återförsäljarna. Vissa av återförsäljarnas kunder är dessutom stora sågverkskoncerner som verkar ha kunnat påverka tillämpning av en strikt tilldelning av ensamrätt. Det har inte heller framkommit något som indikerar att konkurrensen i de handelsled som undersökts har varit otillräcklig, och de konkurrensbegränsande effekterna av de aktuella överenskommelserna har enligt Konkurrensverkets initiala undersökning varit begränsade.

Av utredningen i ärendet framgår även att samtliga överenskommelser som Konkurrensverket utrett har upphört att gälla. Den tidigare tilldelningen av ensamrätt tillämpas inte längre, och det har även framkommit att återförsäljarna konkurrerar utanför sina tidigare tilldelade områden och kundgrupper. Kanefusa har under utredningen även skickat brev till de tre återförsäljarna, med ett förtydligande om att Kanefusa inte kan eller har för avsikt att förbjuda passiv försäljning. Konkurrensverket har i utredningen inte heller funnit tecken på att det skulle finnas ytterligare konkurrensbegränsande överenskommelser mellan parterna i ärendet.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan, och särskilt med beaktande av att förfarandet har upphört, finner Konkurrensverket inte skäl för att fortsatt utreda

frågan om förfarandet utgör en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § KL och artikel 101 FEUF.

Konkurrensverkets beslut att inte utreda saken vidare innebär inte ett ställningstagande till om förfarandet strider mot konkurrensreglerna.

Särskild talan

Konkurrensverkets beslut att inte utreda förfarandet ytterligare kan inte överklagas. Detta följer av 7 kap. 1 § KL.

De företag som berörs av förfarandet kan däremot på egen hand väcka talan vid domstol för att få saken prövad enligt 3 kap. 2 § KL.

Särskild talan om förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag enligt 2 kap. 1 § KL och artikel 101 FEUF väcks genom ansökan om stämning vid Patent- och marknadsdomstolen.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Rikard Jermsten. Föredragande har varit Malin Vässblad.

Rikard Jermsten

Malin Vässblad

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.

Kopia till:

Kanefusa Europe B.V.
Kvarnstrands Industri AB
LSAB Sverige Produktion AB
Sollefteå Slipservice AB